

Biträdande jurist
Helles Stoytcheva

Parter: Copperstone Viscaria AB

Målet gäller: Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till gruvverksamhet m.m. vid Viscaria, Kiruna kommun

De bifogade handlingarna skickas till er för kännedom. Domstolen avser att översätta de ingivna handlingarna. Översättning kommer att skickas ut när den är klar.

Kontakta oss gärna per e-post mmd.umea@dom.se eller telefon om ni har frågor.

Åsa Gustafsson
Telefon 090-17 21 00

Bifogade handlingar: aktbilaga 174-183

Registrator Mark- och miljödomstolen Umeå - TUM

Från: Richard.Kristoffersson@Naturvardsverket.se
Skickat: den 25 augusti 2023 13:50
Till: Granberg Emma - TUM; Registrator Mark- och miljödomstolen Umeå - TUM
Kopia: Nanna.Wikholm@naturvardsverket.se; sandra.jalalian@regeringskansliet.se; bastian.ljunggren@regeringskansliet.se; Lovisa.Lagerblad@Naturvardsverket.se
Ämne: Finlands svar i Esbosamråd i mål M 954-22
Bifogade filer: Finland's response to the consultation letter - Viscaria mine - 25 Aug 2023.pdf; Sámi Parliament of Finland - Viscaria.pdf; Reindeer Herders' Association - Viscaria.pdf; Regional Council of Lapland - Viscaria.pdf; Natural Resources Institute Finland (Luke) - Viscaria.pdf; Metsähallitus - Viscaria.pdf; Geological Survey of Finland (GTK) - Viscaria.pdf; Finnish Institute for Health and Welfare (THL) - Viscaria.pdf; ELY Centre for Lapland - Viscaria.pdf

Naturvårdsverket ärende: NV-06054-21

Hej,
Naturvårdsverket översänder Finlands Miljöcentrals svar på samråd i enlighet med Esbokonventionen art. 4-5 gällande Copperstone Viscaria AB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till gruvverksamhet m.m. vid Viscaria, Kiruna kommun
Bifogat finner ni Finlands Miljöcentrals samlade svar samt inkomna yttranden från finska parter i ärendet.
Miljöcentralen meddelar i sitt samlade svar att de inte ser något behov av vidare samråd.

Hälsningar, Richard

RICHARD KRISTOFFERSSON
Point of Contact, Esbokonventionen
NATURVÅRDSVERKET
Avdelningen för planering, prövning och tillsyn
Samhällsplaneringsenheten

BESÖK: Virkesvägen 2, Stockholm
POST: 106 48 Stockholm
TELEFON: 010-698 17 69
INTERNET: naturvardsverket.se
FACEBOOK: facebook.com/naturvardsverket

Läs om hur Naturvårdsverket behandlar
dina [personuppgifter](#)

UMEÅ TINGSRÄTT
Domare 2:7

Authority services

25 August 2023

SYKE/2023/995

INKOM: 2023-08-25
2023-08-25 M 954-22
AKTBIL: 175

Swedish Environmental Protection Agency
registrator@naturvardsverket.se

Reference: NV-06054-21, Viscaria

Finland's response to the consultation letter in accordance with Articles 4 and 5 of the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (Espoo Convention) regarding the plans for reopening the operations at the Viscaria mine in Kiruna, Sweden

The Finnish Environment Institute hereby acknowledges that Finland has received the consultation letter, dated 7 June 2023, based on Articles 4 and 5 of the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (Espoo Convention). The consultation letter concerned the plans for reopening the operations at the Viscaria mine in Kiruna, Norrbotten County, Sweden (hereinafter "**the Project**"). Sweden notified Finland on 11 October 2021 in accordance with Article 3 of the Espoo Convention, and the public consultation regarding the EIA programme was organised in Finland from 18 October to 12 November 2021. The Ministry of the Environment informed on 24 November 2021 that Finland will participate in the EIA procedure.

Copperstone Viscaria AB applied for a permit under the Environmental Code to the Land and Environment Court to continue mining at the Viscaria mine for the production of copper and iron ore on 30 March 2022. The planned mining operations include mining of ore in opencast mines and underground mines, processing in concentrators with a capacity to process up to 3 Mton, enrichment of copper and iron ore as well as waste rock and enrichment sand from previous mining. The planned operation area is adjacent to the Natura 2000 area Torne and Kalix River system, about 3 kilometres west of Kiruna community.

Consultation in Finland

According to the amended Act on Environmental Impact Assessment (252/2017), the Finnish Environment Institute is the competent authority and responsible for consultation tasks under the Espoo Convention in Finland from 1 January 2023. The Swedish Environmental Protection Agency requested comments concerning the assessment of the Project's environmental impacts on Finland's territory, and any other comments from the public and the authorities.

The public and the authorities were given an opportunity to comment on the EIA documentation from 12 June to 16 August 2023. The consultation documents were available, and statements

were asked on the website of Finland's environmental administration and on the website of electronic public consultation. The Finnish Environment Institute received total eight statements from the following authorities and expert institutions: the Geological Survey of Finland (GTK), the Finnish Institute for Health and Welfare (THL), the Reindeer Herders' Association, the Centre for Economic Development, Transport and the Environment (ELY Centre) for Lapland, the Sámi Parliament of Finland, the Regional Council of Lapland, the Natural Resources Institute Finland (Luke), and Metsähallitus.

Remarks received during the consultation

The Finnish Environment Institute has made a summary of the received statements in Finland. The original statements, which are enclosed to this letter, include important and detailed remarks which need to be examined and taken into consideration in their entirety.

The Geological Survey of Finland (GTK) does not comment on the matter.

The Finnish Institute for Health and Welfare (THL) provides a detailed statement and states that the planned activities are not expected to have any impact on human health on the Finnish side, even if the emissions from normal or accidental activities are clearly higher than those estimated in the EIA documentation. THL states that the significant environmental and health impacts of the Project can only reach the Finnish side through the Torne River. The main document gives an extensive background of the Project and its expected environmental impacts but limits the examination to the relatively close vicinity of the mining area and almost exclusively to the Swedish side of the border.

The Reindeer Herders' Association states that changes to the environment affect the conditions for reindeer husbandry. The social, cultural and economic effects on reindeer husbandry in the communities must be examined, which requires consultation and dialogue with the communities. The adverse impacts on reindeer husbandry should be prevented, mitigated and compensated, and be planned in cooperation and agreed with the Sámi village in the area before granting the permit or specified in the permit conditions. The permit procedure must ensure that the Project individually or in combination with other mining projects in the area do not have a significant impact on water quality of the Torne River.

The ELY Centre for Lapland states that the EIA documentation describes in more detail e.g., the quality and quantity of water generated during the Project's life cycle, its discharge into water body and various mitigation measures. It also includes an assessment of the water quality impacts on nearby water bodies based on a hydrological model. The Project is unlikely to have significant environmental impacts that would extend into Finland. However, it is important that the implementation pays attention to mitigation measures, and regular and comprehensive monitoring, which should extend beyond the expected impact area. It should be ensured that there is sufficient water storage capacity to cope with exceptional rainfall and run-off events, and that the planned discharge treatment methods are effective and adequate.

The Sámi Parliament of Finland states that mines can cause obstacles and impacts on the practice of Sámi culture and as a result impacts on Sámi communities. The assessment should take into consideration e.g., the current status of reindeer husbandry, the significance of the areas for the activities of affected communities, cumulative impacts of other land uses, and effects of dust. The Project may have impacts on the Sámi living in Finland through social

networks. Combined impacts of planned and ongoing mining projects in the Torne-Muonio River basin (aquatic ecosystem) are causing concerns. The operator and the Swedish authorities should apply the precautionary principle with regard to both dust and water effects, and that they take proactive measures to avoid risks to water. The importance of dialogue, and regular and comprehensive monitoring also beyond the expected impact area is emphasised.

The Regional Council of Lapland assesses that the Project is unlikely to have significant transboundary environmental impacts that would have an impact on Finland. However, the importance of monitoring of the Project's impacts on water bodies which could include a specific examination of impacts of the discharge on migratory fish stocks in the Torne River basin is stressed.

The Natural Resources Institute Finland (Luke) estimates based on the quality of discharged water that there will be no transboundary impacts on water, except possibly in the event of a dam failure and then transboundary impacts would be short-term. The EIA documentation has focused on assessing metal concentrations in wastewater, and the permit application sets values for different concentrations, which are proposed as temporary and the final permit conditions are proposed after the technical, environmental and economic conditions for limiting discharges have been clarified, which is considered problematic. Various process chemicals are used in ore beneficiation, and detailed information of these chemicals is not specified in the EIA documentation, nor are any limit values set out in the permit application. This is considered as a lack both in the EIA documentation and the permit application.

Metsähallitus provides a detailed statement regarding protection and values of the Torne-Muonio River basin, water chemistry and hydrology, and fishing and fishery industry. It is considered important to pay attention to the factors which may affect the ecological status of surface waters and the conservation requirements and objectives of habitats in Natura 2000 sites. The discharge limits should be set before starting operations to support the conservation objectives of Natura 2000 rivers, and the limits should take into account impacts of other activities. Combined impacts of mining projects in the Torne-Muonio River basin should be assessed in accordance with the Habitats Directive (1992/43/EEC). The precautionary principle should be applied by the authorities when issuing permits.

Conclusion

Based on the received statements and reflecting its own views, the Finnish Environment Institute considers that it is not necessary for Finland to continue further the consultations. However, the Finnish Environment Institute expects that the statements are taken into consideration in the further procedure. It is a high priority to pay attention to mitigation measures and monitoring of the planned activities. Finland expects the status of water quality is carefully monitored and highlights that the Project must not endanger the ecological status of water body. Cumulative and combined impacts of the Project and other projects in the area must be taken into consideration to the extend as possible. Exceptional situations should be assessed, even if normal operations do not seem cause significant environmental impacts on Finland. If additional information on the significant transboundary impact of the activities becomes available, Finland expects to be informed.

Head of authority services

Jorma Jantunen

Senior officer,
Point of Contact to the Espoo Convention
and its Protocol on SEA

Laura Aitala-Martesuo

This document has been electronically signed. The electronic signatures can be verified from the register office of the Finnish Environment Institute.

Appendices	Received statements in Finland
Distribution	Swedish Environmental Protection Agency, Richard Kristoffersson
For information	Ministry for Foreign Affairs of Finland Ministry of the Environment Geological Survey of Finland (GTK) Finnish Institute for Health and Welfare (THL) Reindeer Herders' Association ELY Centre for Lapland Sámi Parliament of Finland Regional Council of Lapland Natural Resources Institute Finland (Luke) Metsähallitus

Asia: SYKE/2023/995

Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiasiakirjoista koskien Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista, Kiirunan kunta, Ruotsi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Suomen ympäristökeskus (Syke) pyytää lausuntoa ympäristövaikutusten arviointiasiakirjoista koskien Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista. Viscarian kaivos sijaitsee Kiirunan kunnassa, Ruotsissa. Kiirunan kunta rajautuu Suomessa saamelaiskäräjälain (974/1995) 4 §:ssä määriteltyyn saamelaisten kotiseutualueeseen lukeutuvaan Enontekiön kuntaan. Kaivoksen vaikutuspiirissä oleva vesistö on rajat ylittävä Tornion-Muonionjoen vesistöalue.

Suunniteltu kaivostoiminta sisältää muun muassa malmin louhinnan avolouhoksessa ja maanalaisessa kaivoksessa, kupari- ja rautamalmin jalostuksen rikastamossa, jonka kapasiteetti on enintään 3 Mt raakamalmia vuodessa sekä alueen aikaisemman kaivostoiminnan aikaisen hylkykiven ja rikastushiekan rikastamisen (ReMining). Hankkeesta vastaava, Copperstone Viscaria AB, on 30.3.2022 jättänyt Ruotsin maa- ja ympäristötuomioistuimelle suunniteltua kaivostoimintaa koskevan lupahakemuksen.

Suomi osallistuu kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Hankkeesta vastaava on täydennyspyyntöjen jälkeen täydentänyt hakemusta ja jätettyjä asiakirjoja kolme kertaa. Hankkeesta vastaava on arvioinut suunnitellun kaivostoiminnan vaikutuksia useiden näkökulmien perusteella ja laatinut raportin rajat ylittävistä vaikutuksista. Liite on osa lausuntopyynnön aineistoa. Toiminnan vaikutus pintavesiin pintavesien virtausten ja laadun muutoksina todetaan olevan ainoa ympäristövaikutus, joka voisi aiheuttaa rajat ylittäviä vaikutuksia Suomeen.

Suomesta annetussa palautteessa pyydetään erityisesti keskittymään hankkeen todennäköisesti merkittäviin rajat ylittäviin ympäristövaikutuksiin, jotka voivat vaikuttaa Suomeen.

Kaivoshanke ja sen sijoittuminen

Viscarian kaivosta suunnitellaan n. 3 km luoteeseen Ruotsin pohjoisimman kaupungin Kiirunan vanhasta taajamasta. Hankealue käsittää aiemman kaivoksen avolouhoksen, sivukivialueet ja rikastushiekka-altaat, joiden lisäksi kaivosalueeseen kuuluu tunturikoivikko kasvatavat vaarat Peuravaara ja Nihkagobba sekä Kirunavuoman suoalue. Peuravaaralla suunnitellun hankealueen sisäpuolella on v. 2000 rakennettu tuulivoimapuisto (6 kpl turbiineja) voimajohtoinen. Hankealueen eteläpuolella on toiminnassa oleva rautamalmikaivos, idässä Luossajärvi ja Kiirunan taajama, pohjoisessa rautatie Malmbanan ja valtatie E10. Lännen suuntaan aukeaa suojelualue Rautas fjällurskog (vanha tunturimetsä) ja saamelaiden poronhoitoyksiköiden Gabna ja Laevas (samebyar) ympärivuotisia laidunalueita.

Saamelaiskäräjien arvio

Saamelaiskäräjät muistuttaa, että kaivosten tilantarve ja toiminnan ympäristövaikutukset voivat aiheuttaa suuria este- ja haittavaikutuksia saamelaiskulttuurin harjoittamiselle. Paliskuntain Yhdistys toteaa 4.8.2023 päivätyssä lausunnossaan, että ympäristölle aiheutuvat muutokset vaikuttavat aina poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. Viscarian tapauksessa poronhoitoyksiköiden Gabna ja Laevas toiminta-alueet ovat voimakkaasti pitkulaisia, jolloin kapeaan osaan kohdistuvat vaikutukset voivat heijastua toimintaan kokonaisuudessaan. Tästä syystä Kiirunan alue on jo nykyisin erittäin haavoittuvainen saamelaiskulttuurin näkökulmasta.

Kuten Paliskuntain Yhdistys toteaa lausunnossaan, tulee YVA-menettelyssä poronhoidon osalta selvittää alueiden nykytila ja merkitys vaikutusalueen paliskuntien toiminnalle, ml. sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset vaikutukset sekä muun maankäytön aiheuttamat kumulatiiviset vaikutukset. Saamelaiskäräjät painottaa aidon vuoropuhelun merkitystä ja alleviivaa ei vain alkuperäiskansan vapaan tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen merkitystä, vaan myös alkuperäiskansan oikeutta kieltää alueelleen suunniteltu vaarallisen jätteen varastointi (UNDRIP 2007: United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, Article 29/2: States shall take effective measures to ensure that no storage or disposal of hazardous materials shall take place in the lands or territories of indigenous peoples without their free, prior and informed consent. https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/wp-content/uploads/sites/19/2018/11/UNDRIP_E_web.pdf, 11.8.2023).

Kaivostoiminnan vaikutukset saamelaisyhteisöille voivat olla huomattavia. Vaikutukset voivat koskea suorien poronhoidollisten vaikutusten ohella saamelaisyhteisön ruokasuvereniteettia ja sen jäsenten mahdollisista elinkeinon muutoksista koituvia seurauksia saamelaiskulttuurin ylläpitämiselle ja kehittämiselle. Saamelaiskäräjät pitää pölyvaikutusten ja pölyntorjuntaa käytettyjen menetelmien vaikutusten arviointia, ml. kertautuvat vaikutukset muun alueen kaivostoiminnan kanssa, erittäin tärkeänä luontaistaloudellisen maankäytön näkökulmasta.

Suomeen ulottuvat vaikutukset

Laevas ja Gabna sameby:iden toiminta-alueet eivät rajaudu Enontekiön Käsivarren saamelaisyhteisöjen alueisiin, mutta saamelaiden sosiaalisten verkostojen kautta (oltaessa samalla pohjoissaamen kielialueella) kaivostoiminnan vaikutuksia voi heijastua Suomenkin alueella toimivien saamelaiden elämään. Saamelaiskulttuurin jatkumisen turvaaminen on keskeinen arvo, johon kohdistuvien vaikutusten arvioinnin yhteydessä tulee huomioida myös psykososiaalinen kuormitus.

Saamelaiskäräjät on huolestunut Tornion-Muonionjoen vesistöalueeseen kohdistuvien suunniteltujen ja toiminnassa olevien kaivoshankkeiden yhteisvaikutuksesta, etenkin

vesiekosysteemin osalta. Lapin ELY-keskus toteaa 7.8.2023 päivityssä lausunnossaan, että hankkeen toteuttamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota vesistövaikutusten lieventämistoimiin ja seurantaan. Tämä tarkoittaisi Lapin ELY-keskuksen mukaan riittävän vesien varastointikapasiteetin varmistamista poikkeuksellisissa sadanta- ja valuntatilanteissa sekä suunniteltujen purkuvesien käsittelymenetelmien toimivuutta ja riittävyttä. Edelleen painotetaan säännöllistä ja kattavaa seurantaa, myös odotetun vaikutusalueen ulkopuolelle. Lapin ELY-keskus toteaa, että vesistövaikutusten arvioinnissa on hyvin vähän huomioitu vedenlaatumuutosten biologisia vaikutuksia. Saamelaiskäräjät esittää tästä syystä, että kaivostoiminnan ekologisia yhteisvaikutuksia pyritään arvioimaan, etenkin ennakkollisesti. Vesistön kautta saamelaiden kotiseutualueelle ulottuvat vaikutukset koskevat vaelluskaloja ja niiden elinympäristöä.

Saamelaiskäräjät näkee välttämättömäksi, että toiminnanharjoittaja ja Ruotsin ympäristöviranomaiset soveltavat sekä pölyamis- että vesistövaikutusten osalta varovaisuusperiaatetta ja pyrkivät toimissaan ennakkolliseen raskasmetallien leviämisen ja vesistöriskien välttämiseen.

Lopuksi

Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä, että Ruotsi tunnistaa oman, viimekätisen vastuunsa ympäristölle haitallisesta toiminnasta, riippumatta toiminnan harjoittajasta. (viite: MANUAL ON HUMAN RIGHTS AND THE ENVIRONMENT, II luku, kohdat a) ja e).

<https://rm.coe.int/manual-environment-3rd-edition/1680a56197>). Tämä tarkoittaa Saamelaiskäräjien käsityksen mukaan sekä toiminnan asiallisen arvioinnin johdonmukaisuutta että alkuperäiskansan ja vähemmistöjen edun puolustamista. Saamelaiskäräjät pyytää Ruotsin viranomaisia huomioimaan YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen vaatimukset alkuperäiskansan jäseniä koskevat linjaukset ja edistämään Viscarian kaivoksen uudelleen avaamista koskevassa harkinnassaan niiden toimeenpanoa. YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 27 artiklan mukaan saamelaisilta alkuperäiskansana ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan. Yleissopimuksen tulkinta on selkeästi kehittynyt vähemmistöjen jäsenien oikeuksien painottamisesta alkuperäiskansayhteisöjen oikeuksien painottamiseen. Muun muassa tähän sopimukseen perustuu velvoite suojella alkuperäiskansan kulttuuria niin, että se säilyttää elinvoimaisuuden, perinteiset elinkeinot, taloudellisen kannattavuutensa nykyisyydessä ja tulevaisuudessa, kuten myös velvoite alkuperäiskansan edustajien oikeudesta tehokkaasti osallistua päätöksentekoon asiassa, jolla voi olla vaikutuksia alkuperäiskansojen kulttuuriin ja oikeuksiin.

Leo Aikio

Tiina Lovisa Solbär

II varapuheenjohtaja

vs. ympäristösihteeri

II varapuheenjohtaja päätti lausunnosta Saamelaiskäräjien työjärjestyksen 7.1 §:n kohdan 5 nojalla. Lausunto on hyväksytty sähköpostitse 11.8.2023.

Lisätietoja antaa: Tiina Lovisa Solbär, 050 5999 725, tiinalovisa.solbaer@samediggi.fi.

Solbär Lovisa
Saamelaiskäräjät

Lausunto

04.08.2023

PyDnro 222/2023

UMEÅ TINGSRÄTT
Domare 2:7

INKOM: 2023-08-25
MÅLNR: M 954-22
AKTBIL: 177

Asia: SYKE/2023/995

Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiasiakirjoista koskien Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista, Kiirunan kunta, Ruotsi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Lausuntopyyntö 12.6.2023 SYKE/2023/995

VISCARIAN KUPARI- JA RAUTAKAIVOKSEN UUELLEENAVAAMISTA KOSKEVA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI, KIIRUNA, RUOTSI

Suomen ympäristökeskus on vastaanottanut Ruotsin ympäristöviranomaiselta YK:n Euroopan talouskomission valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevan yleissopimuksen (E/ECE/1250, SopS 67/1997, Espoon sopimus) 4 artiklan mukaisesti ympäristövaikutusten arviointiasiakirjat ja Ruotsin ympäristöviranomainen on aloittanut Espoon sopimuksen 5 artiklan mukaiset neuvottelut ympäristövaikutusten arviointiasiakirjojen pohjalta. Asia liittyy kaivostoiminnan uudelleen avaamiseen Viscarian kaivoksella, Ruotsin Kiirunassa.

Hanke sijaitsee Kiirunan kunnassa ja hankkeesta vastaavana toimii Copperstone Viscaria AB. Kaivoksen suunniteltuun toimintaan kuuluu mm. malmin louhinta sekä avolouhoksessa että maanalaisesti, malmin rikastus (sisältäen aiemman toiminnan aikaisen hylkykiven ja rikastushiekan rikastamisen) ja kuljettaminen sekä hylkykiven ja rikastushiekan varastoiminen. Toiminnan jätevesien ja muiden alueelta muodostuvien vesien purun yhtenä vaihtoehtona on Pahtajoki-Rautasjoki-Tornionjoki. Etäisyys toiminta-alueelta Tornionjoelle on noin 20 km ja Tornionjoen ja Muonionjoen yhtymäkohtaan valtakuntien rajalla noin 210 km.

Lausuntopyynnön mukaan hankkeesta vastaava on täydennyspyyntöjen jälkeen täydentänyt hakemusta ja jätettyjä asiakirjoja kolme kertaa. Hankkeesta vastaava on arvioinut suunnitellun kaivostoiminnan vaikutuksia useiden näkökulmien perusteella ja laatinut raportin rajat ylittävistä

vaikutuksista. Toiminnan vaikutus pintavesiin pintavesien virtausten ja laadun muutoksina todetaan olevan ainoa ympäristö-vaikutus, joka voisi aiheuttaa rajat ylittäviä vaikutuksia Suomeen.

Kaivoshanke sijoittuu Ruotsissa pääasiassa Laevan samebyn poronhoitoalueelle sekä osittain myös Gabnan samebyn poronhoitoalueelle. Suomessa hankkeen mahdollisella vaikutusalueella Torniojoen varressa alavirtaan päin ovat Kolarin, Orajärven ja Lohijärven paliskunnat.

Hankkeen vaikutukset poronhoidolle ja niiden arviointi

Ympäristölle aiheutuvat muutokset vaikuttavat aina poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. YVA-menettely nousee keskeiseen osaan, kun hankkeen vaikutuksia poronhoitoon selvitetään. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää alueiden nykytila ja merkitys vaikutusalueen paliskuntien toiminnalle. Myös hankkeen vaikutukset paliskuntien porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoidon toimintaan ja rakenteisiin sekä sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset vaikutukset paliskunnan poronhoidolle tulee selvittää. Selvitykset edellyttävät neuvotteluita ja vuoropuhelua paliskuntien kanssa. Niissä tulee selvittää myös hankkeen haitallisten vaikutusten estämiseen ja lieventämiseen liittyviä toimenpiteitä. Arvioinnissa tulisi arvioida yhteisvaikutukset muiden vastaavien hankkeiden kanssa sekä muun maankäytön aiheuttamat kumulatiiviset vaikutukset.

Suomeksi käännettyissä YVA-asiakirjoissa kerrotaan alueen Laeva ja Gabna samebyiden poronhoidolle aiheutuvista vaikutuksista. Alueella ja sen lähistöllä on jo valmiiksi poronhoitoa häiritsevää toimintaa, kuten Kiirunan kaupunki, tuulivoimaa ja LKAB:n kaivos, ja alueelle on luokiteltu vaikeasti käytettäviä laitumia ja vaellusreittejä. Vaikutuksia arvioidaan olevan Laevan ja Gabnan samebyille laidun- ja ko-koontumisalueiden menetyksinä, laidunrauhan menettämisestä ja laidunnuspaineen siirtymisestä sekä aitarakenteiden siirron tarpeista sekä syys- ja kevätmuuton reittien menetyksistä ja lisätöistä. Kaivos lisää muun maankäytön aiheuttamia kumulatiivisia haittoja ja häiriötä poronhoidolle. Asiakirjoissa on esitetty haittojen estämiseksi ja lieventämiseksi suunniteltuja toimenpiteitä. Paliskuntain yhdistys katsoo, että mikäli hanke toteutuu, poronhoidolle aiheutuvia haittoja tulee estää ja lieventää ja kompensoida. Niitä tulee suunnitella yhteistyössä sekä sopia alueen samebyiden kanssa ennen lupien myöntämistä tai määrätä tästä lupamääräyksissä ja valvoa määräysten toteuttamista.

Vaikutuksia Suomen puolen poronhoidolle ei ole arvioitu olevan. Hankealueen samebyt sijoittuvat lähimmillään noin 35 km päähän Suomen rajasta. Välissä on suunnasta riippuen 1–2 samebytä. Hankealue itsessään sijoittuu kauemmaksi rajasta. Hankealueen paliskuntien porojen siirtyminen Suomeen ei ole todennäköistä. Valtakuntien välisellä rajalla ei kuitenkaan ole aitaa, joten mahdollista se on. Vesistövaikutusten osalta asiakirjoissa todetaan, että toiminta ei vaikuta Tornionjoen vedenlaatuun. Asiakirjan mukaan välilliset vaikutukset poronhoitoon Suomessa, johtuen päästöistä Tornionjokeen, voidaan siten sulkea pois. Riski poronhoidolle Suomessa toiminnan seurauksena arvioidaan kokonaisuutena olevan pois suljettu.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että lupamenettelyssä tulee varmistaa, ettei esimerkiksi onnettomuustilan-teessa hankkeesta voi yksin tai yhdessä muiden alueen kaivos Hankkeiden kanssa aiheutua merkittäviä vaikutuksia Torniojoen vedenlaatuun. Tästä voisi olla epäsuoria ympäristövaikutuksia myös Suomeen ja suomalaiselle poronhoidolle yleisen ympäristön tilan heikentymisen kautta. Mikäli tällainen tilanne il-menee, aiheuttajan tulee korvata aiheutuneet haitat ja vahingot myös Suomessa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila

toiminnanjohtaja

Valkama Sirpa
Paliskuntain yhdistys

Asia: SYKE/2023/995

Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiasiakirjoista koskien Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista, Kiirunan kunta, Ruotsi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Hankkeen kuvaus

Suomen ympäristökeskus (SYKE) pyytää lausuntoa ympäristövaikutusten arviointiasiakirjoista koskien Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista Ruotsin Kiirunan kunnassa. Palautteessa tulisi erityisesti keskittyä hankkeen todennäköisesti merkittäviin rajat ylittäviin ympäristövaikutuksiin, jotka voivat vaikuttaa Suomeen.

Ruotsin ympäristöviranomaisen ilmoitti hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn alkamisesta 11.10.2021 ja Suomen ympäristöministeriö vastasi 24.11.2021 Suomen osallistuvan ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Hankkeesta vastaava, Copperstone Viscaria AB, jätti 30.3.2022 Ruotsin maa- ja ympäristötuomioistuimelle lupahakemuksen jatkaa kaivostoimintaa Viscarian kaivoksella Kiirunan kunnassa, Norrbottenin läänissä. Suunniteltu kaivostoiminta sisältää muun muassa malmin louhinnan avolouhoksessa ja maanalaisessa kaivoksessa, kupari- ja rautamalmin jalostuksen rikastamossa, jonka kapasiteetti on enintään 3 Mt raakamalmia vuodessa sekä alueen aikaisemman kaivostoiminnan aikaisen hylkykiven ja rikastushiekan rikastamisen (ReMining).

Hankkeesta vastaava on täydennyspyyntöjen jälkeen täydentänyt hakemusta ja jätettyjä asiakirjoja kolme kertaa. Hankkeesta vastaava on arvioinut suunnitellun kaivostoiminnan vaikutuksia useiden näkökulmien perusteella ja laatinut raportin rajat ylittävistä vaikutuksista. Toiminnan vaikutus pintavesiin pintavesien virtausten ja laadun muutoksina todetaan olevan ainoa ympäristövaikutus, joka voisi aiheuttaa rajat ylittäviä vaikutuksia Suomeen.

Suhde maakuntakaavaan

Kaivoshanke sijoittuu 16.5.2012 lainvoiman saaneen Tunturi-Lapin maakuntakaava-alueesta noin 145 kilometrin päähän Ruotsin puolella. Maakuntakaavassa rajajoki Tornionjoki on osoitettu luonnonsuojelualueena (SL 4207) ja joki kuuluu Natura 2000 -verkostoon. Maakuntakaavassa on osoitettu Tornionjoen lähialueella Suomen puolella kolme kaivosaluetta: Kalkkikangas (EK 1911), Mannakorpi (EK 1909) ja Hannukainen (EK 1907). Hannukaisen kaivos on tällä hetkellä lupaprosessivaiheessa. Kaivosalueita koskee kaavamääräys, jonka mukaan kaivostoiminta tulee suunnitella niin, että se ei Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalueen Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla alueella aiheuta merkittäviä päästöjä tai hydrologisia vaikutuksia tai muutenkaan merkittävästi heikennä alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi se on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Lapin liiton näkemys

Lapin liitto on aiemmin 2.11.2021 antanut ympäristöministeriölle lausunnon Suomen tarpeesta osallistua Viscarian kaivoshankkeen arviointimenettelyyn. Tällöin Lapin liitto on nähnyt Suomen osallistumisen tarpeelliseksi ja lisäksi todennut, että YVA-menettelyssä on syytä käsitellä lähialueiden muiden kaivoshankkeiden mahdollisia yhteisvaikutuksia Tornionjoen–Muonionjoen vesistöön ja kiinnittää erityistä huomiota sään ääri-ilmiöihin ja muihin poikkeustilanteisiin, jotka voivat vaarantaa alueen ympäristön luontoarvoja.

Suomen ympäristökeskukselle toimitetuissa ympäristövaikutusten asiakirjoissa on tarkennettu Viscarian kaivoksen uudelleen avaamista koskevaa hankesuunnitelmaa. Rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia yksilöidään täydentävässä muistiossa.

Lapin liitto arvioi ympäristövaikutusten arviointiasiakirjojen pohjalta, ettei Viscarian kaivoshankkeesta todennäköisesti aiheudu merkittäviä rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, jotka vaikuttaisivat Suomeen.

Lapin liitto korostaa kuitenkin kaivostoiminnan aikaisen seurannan tärkeyttä vesistövaikutusten osalta. Seurannassa voitaisiin erikseen tarkastella päästön vaikutusta Tornionjoen vesistöalueen vaelluskalakantoihin

Elo Tiina
Lapin liitto

Lausunto

16.08.2023

1934/00 04-05/2023

UMEÅ TINGSRÄTT
Domare 2:7

INKOM: 2023-08-25
MÅLNR: M 954-22
AKTBIL: 179

Asia: SYKE/2023/995

Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiasiakirjoista koskien Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista, Kiirunan kunta, Ruotsi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Suomen ympäristökeskus on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausuntoa Ruotsin Kiirunassa sijaitsevan Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista koskevista ympäristövaikutusten arviointiasiakirjoista. Luonnonvarakeskus keskittyy lausunnossaan omaan toimialaansa liittyviin, mahdollisesti valtakunnan rajan ylittäviin vaikutuksiin.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa on kyetty täsmentämään arvioita kaivokselta ja rikastamosta kuivatuksen ja käytön aikana vesistöihin purettavan puhdistetun jäteveden määrästä, laadusta ja puhdistusprosesseista sekä joidenkin aineiden pitoisuuksista purettavassa jätevedessä. Arviointiselostuksessa esitetyt arviot purettavan veden laadusta ovat sellaisia, että niiden perusteella rajan ylittäviä vesistövaikutuksia ei synny, mahdollisesti patomurtumatilannetta lukuun ottamatta. Patomurtumankin sattuessa rajan ylittävät vaikutukset olisivat hyvin lyhytaikaisia.

Arviointiselostuksessa on keskitytty arvioimaan jäteveden metallipitoisuuksia ja myös lupahakemuksessa on esitetty purettavan veden koboltti-, nikkeli-, kupari-, sinkki- ja uraanipitoisuuksille raja-arvoja. Esitetyt raja-arvoja ehdotetaan tilapäisiksi, ja lopullisista lupaehdoista ehdotetaan päätettäväksi vasta kun yhtiö on selvittänyt teknisiä, ympäristöön liittyviä ja taloudellisia edellytyksiä päästöjen rajoittamiseen. Ehdotettu menettely on ongelmallinen, ja se jättää avoimeksi kysymyksen siitä, miten toimitaan, mikäli edellytykset jäteveden puhdistamiselle tai purettavan jäteveden laatu puhdistusprosesseista huolimatta ovatkin huomattavasti yhtiön nyt esittämiä arvioita heikompia.

Malmin rikastamisessa käytetään erilaisia prosessikemikaaleja kokoojareagensseina, vaahdotusaineina ja pH-arvoa säätävinä reagensseina. Näiden kemikaalien käyttömääriä, laatua, niistä mahdollisesti aiheutuvia jäteveden puhdistustarpeita tai kemikaalipäästöjä ei ole ympäristövaikutusten arvioinnissa esitetty, eikä niille ole myöskään esitetty raja-arvoja lupahakemuksessa. Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan tämä on selvä puute sekä ympäristövaikutusten arvioinnissa että lupahakemuksessa.

Thessler Sirpa
Luonnonvarakeskus

Leskelä Ari

UMEÅ TINGSRÄTT
Domare 2:7

INKOM: 2023-08-25
MÅLNR: M 954-22
AKTBIL: 180

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Niemelä Juha Sakari	Telia Tunnistus	16.08.2023 09:30:34 UTC+03:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (6 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

Metsähallitus
PL94
01301 Vantaa
kirjaamo@metsa.fi

Suomen Ympäristökeskus
Latokartanonkaari 11, 00790 Helsinki
kirjaamo@syke.fi

Viite: lausuntopyyntö 12.6.2023, SYKE/2023/995

Metsähallituksen lausunto Viscarian kupari- ja rautakaivoksen ympäristöarviointiasiakirjoista

Suomen ympäristökeskus on lähettänyt 12.6.2023 Metsähallitukselle lausuntopyynnön ympäristövaikutusten arviointiasiakirjoista koskien Viscarian kaivoksen uudelleenavaamista Kirunassa. 1.1.2023 lähtien Suomen ympäristökeskus on Espoon sopimuksen mukainen viranomaisena Suomessa.

Hakija, Copperstone Viscaria AB jätti 30.3.2022 Ruotsin maa- ja ympäristötuomioistuimelle lupahakemuksen jatkaa kaivostoimintaa Viscarian kaivoksella Kiirunan kunnassa, Norrbottenin läänissä. Suunniteltu kaivostoiminta sisältää muun muassa malmin louhinnan avolouhoksessa ja maanalaisessa kaivoksessa, kupari- ja rautamalmin jalostuksen rikastamossa, jonka kapasiteetti on enintään 3 Mt raakamalmia vuodessa sekä alueen aikaisemman kaivostoiminnan aikaisen hylkykiven ja rikastushiekan rikastamisen (ReMining). Hankkeesta vastaava on täydennyspyyntöjen jälkeen täydentänyt hakemusta ja jätettyjä asiakirjoja kolme kertaa. Hankkeesta vastaava on arvioinut suunnitellun kaivostoiminnan vaikutuksia useiden näkökulmien perusteella ja laatinut raportin rajat ylittävistä vaikutuksista (Liite 10). Toiminnan vaikutus pintavesiin pintavesien virtausten ja laadun muutoksina todetaan olevan ainoa ympäristövaikutus, joka voisi aiheuttaa rajat ylittäviä vaikutuksia Suomeen.

Metsähallitus, joka hallinnoi ja hoitaa Suomen valtion omistamia maa- ja vesialueita lausuu seuraavaa:

Tornion-Muonionjoen vesistöalueen suojelu ja arvot

Tornion-Muonionjoen vesistöalueen suojelu ja arvot Tornionjoki kuuluu Suomen Natura 2000 -verkoston alueeseen Tornion-Muonionjoen vesistöalue (FI1301912, SAC). Tornion-Muonionjoen vesistöalueen Natura-alueen suojelun perusteena ovat luontotyypit Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit (3210) sekä alpiiniset joet ja niiden penkereiden ruohokasvillisuus (3220) ja vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa on *Ranunculus fluitantis* ja *Callitriche-Batrachium* -kasvillisuutta (3260). Luontodirektiivin liitteen II lajeista alueen suojeluperusteena on saukko (*Lutra lutra*). Itämeren lohi on suojeluperuste Tornion- ja Kalixin jokijärjestelmän Natura-alueelle Ruotsissa.

Vesienhoidon suunnittelua ohjaa EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi, joka on pantu toimeen kansallisella lainsäädännöllä. Vesienhoidon tavoitteena on estää pintavesien ja pohjavesien tilan heikkeneminen sekä pyrkiä kaikkien vesien vähintään hyvään tilaan. Ehdotuksessa Tornionjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaksi vuosille 2022–2027 Tornionjoen ekologinen tila on arvioitu hyväksi. Vesienhoitosuunnitelmassa todetaan, että kaivosteollisuus vesienhoitoalueella on mahdollisesti kasvamassa, mikä toteutuessaan lisää vesistöjen pilaantumisriskiä etenkin metallien ja vesille haitallisten aineiden osalta.

Vesikemialliset ja hydrologiset vaikutukset

Veden virtaamaan ja vesikemiaan kohdistuvien vaikutusten arvioidaan olevan niitä, jotka voivat aiheuttaa rajat ylittävän vaikutuksen. Vaikutukset arvioidaan olevan merkityksettömiä tai vähäpätöisiä. Siitä huolimatta Metsähallitus pyytää kiinnittämään huomiota Natura 2000-jokiin kohdistuviin fysikaalis-kemiallisiin ja hydromorfologisiin laatuvaikutuksiin, jotka vaikuttavat pintaveden ekologiseen tilaan sekä luontotyyppien suojeluedellytyksiin / -tavoitteisiin. Kaikki latvoilla tapahtuva toiminta vaikuttaa osaltaan alapuolisiin vesiin vaikuttaen lopulta Itämeren tilaan.

Tornion- ja Kalix-jokien alueen Alpiinisten / pienten / suurten vesistöjen suojelutavoitteissa mainitaan, että "Vesistön vedenlaadun on oltava niin hyvä, että elinolosuhteet ovat suotuisat ekosysteemille ja sen lajeille vedessä ja tulvatasangolla. Haittavaikutukset luonnottoman samentumisen, luonnottoman happamoitumisen, rehevöitymisen ja pilaavien aineiden muodossa tulee minimoida."

Esimerkiksi Pahtajoen, jonka vesi laskee Rautasjoen kautta Tornionjokeen, vedenlaatu ei ihmisen toiminnan vuoksi täytä suojeluedellytyksiä / -tavoitteita, koska erityisen pilaavien aineiden tila joessa on *kohtalainen* (tavoitteena vähintään *hyvä* ekologinen tila) kohonneiden uraanipitoisuuksien perusteella. Haetussa toiminnassa

uraanipitoisuuksien odotetaan olevan käytön aikana samat tai hieman alhaisemmat kuin tällä hetkellä, ja uraanipitoisuudet eivät jatkossakaan täytä edellytyksiä suotuisalle suojelun tasolle. Aikaisemman toiminnan aiheuttamat kohonneet pitoisuudet eivät saisi olla peruste tulevan toiminnan päästöjen hyväksynnälle vaan tulevan toiminnan päästöjen tulisi täyttää edellytykset, joiden avulla voidaan tavoittaa suotuisan suojelun taso.

Toiminnan aikana vettä päästetään purkuvesistöön myös puhdistamattomana. Yhtiön mukaan ei ole tarkoituksenmukaista säännellä luvassa, kuinka paljon puhdistamatonta vettä saa purkaa purkuvesistöön. Päästettäessä puhdistamatonta ylijäämävettä ilman suojelutoimia sinkkipitoisuuksien odotetaan kasvavan niin, että voimassa olevat ympäristölaatonormit ylittyvät. Kohonneet sinkkipitoisuudet voivat aiheuttaa biologisten haittavaikutusten riskin purkuvesistöissä. Puhdistamatonta vettä ei tulisi päästää purkuvesistöihin, jolloin riski haitallisista vaikutuksista pienenee.

Päätyneen kaivostoiminnan uudelleentäyttö- ja jälkihoitovaiheessa uraanipitoisuuksien odotetaan olevan vastaavalla tasolla kuin tällä hetkellä, mikäli suojelutoimia ei toteuteta. Uraanin osalta pitoisuudet eivät tällöin täytä edellytyksiä suotuisan suojelun tasosta. Ilman suojelutoimia sinkki- ja kuparipitoisuuksien odotetaan puolestaan nousevan. Uudelleentäyttö- ja jälkihoitovaiheessa arvioidaan aiheutuvan paikallisia kielteisiä vaikutuksia luontotyyppille Alpiiniset vesialueet / pienet vesistöt, mikäli suojelutoimia ei toteuteta. Tämä tulisi ottaa huomioon suojelutoimia ja päästörajoja määrittäessä.

Yhtiö ehdottaa, että lopullisia päästörajoja ei vielä määrittäisi, koska lopullista puhdistustekniikkaa ei ole vielä valittu. Metsähallituksen näkemyksen mukaan ennen toiminnan aloittamista tulisi määrätä päästörajat, jotka tukevat Natura 2000-jokien suojelutavoitteita. Päästörajoissa tulisi ottaa huomioon myös muiden toimintojen (mm. Suomen puolelle suunnitellun kaivostoiminnan) aiheuttamat haitalliset vaikutukset. YVA:ssa kumulatiivisia vaikutuksia ei ole otettu tarpeeksi laajasti huomioon. Metsähallitus pitää erityisen tärkeänä, että Tornion-Muonionjoen vesistöalueelle sijoittuvien kaivoshankkeiden yhteisvaikutukset tulevat arvioiduksi luontodirektiivin (1992/43/ETY) 6.3 artiklan mukaisesti. Selvittää tulisi mm. yhteenlasketut pitoisuudet päästöistä sekä ilmoittaa niiden absoluuttiset pitoisuudet ja päästöjen vuosittainen kokonaismäärä (vuosikuormitus). Lisäksi tulisi laskea pH-muutokset. Yhteisvaikutukset tulisi laskea kaivosten maksimaalisten vuosikuormitusten mukaan.

Toiminnan purkuvesien päästöille tulee täten määrittää pitoisuusrajat ja maksimaaliset vuosikuormitusrajat. Maksimaalisen vuosikuormitusrajan määrittäminen on perusteltua, koska Tornionjoen vesi ja sen mukana mahdolliset päästöt (ravinteet, metallit) laskevat Perämereen ja sinne päätyvien ravinteiden määrää tulee vähentää, jotta Perämerellä saavutetaan hyvä ekologinen ja biologinen tila vuoteen 2027 mennessä.

Virtaamiin kohdistuvista vaikutuksista Tornion- ja Kalix-jokien Natura 2000 -alueiden osalta suojeluedellytyksissä mainitaan, että "Vesistön pohjasubstraatin, kasvillisuuden ja rantarakenteiden vaihtelu edellyttää säätelemätöntä virtaamaa. Luonnollinen vesidynamiikka on näin ollen edellytyksenä luonnollisesti esiintyvien lajien elinympäristön säilyttämiselle." Vaikka toiminnasta johtuva veden säätelyä ei yhtiön mukaan voida rinnastaa vesivoiman tuotannossa käytettävään säätelyyn, tulisi luonnollinen vesidynamiikka säilyttää. Ilman suojelutoimia, joiden avulla pyritään estämään virtauksen vähentymistä alhaisen virtaaman olosuhteissa, toiminnasta arvioidaan aiheutuvan paikallisia kielteisiä vaikutuksia luontotyypille Alpiiniset vesialueet / pienet vesistöt. Tämä tulisi ottaa huomioon suojelutoimia määrättäessä.

Kalastus ja kalatalous

Suunniteltu kaivoksen uudelleen avaaminen sijoittuu Tornionjoen vesistöalueen ylimpiin Ruotsin puoleisiin osiin. Ruotsin ja Suomen puolelle on suunnitteilla myös muita kaivoshankkeita ja on tärkeää arvioida kaikkien hankkeiden yhteisvaikutuksia kalakannoille ja kalaelinympäristöille koko vesistöalueella, ylimmistä latvaosista aina Perämereen saakka. Viscarian kaivoksen avaaminen ja tuotannon uudelleen käynnistäminen lisää alueen vesistöjen paineisuutta kaivosteollisuuden päästöjen ja haitta-ainepitoisuuksien osalta. Tällä voi olla vaikutuksia alapuolisten vesistöjen kalakantoihin, jotka tällä kyseisellä vesistöalueella ovat mittaamattoman arvokkaat.

Tornion-Muonionjoen lohi- ja siikakantojen tila on heikentynyt viime vuosina, joten viranomaisten tulee noudattaa varovaisuusperiaatteita lupia myöntäessään, ettei näiden todella arvokkaiden kalakantojen tila heikkene entisestään. Kalakantojen tilan heikkenemiselle ei tiede ole pystynyt toistaiseksi antamaan yksiselitteisiä vastauksia, jolloin herää kysymys muun muassa alueella toimivan kaivannaisteollisuuden vaikutuksista kalakantoihin. Vaikka vesiputedirektiivin mukainen ekologinen tila tällä hetkellä rajaväylällä on luokiteltu erinomaiseksi, kalakannoissa tapahtuu negatiivista kehitystä jo nykyisellään. Vesiputedirektiivi ei salli yhdenkään luokitteluun vaikuttavan muuttujan pudota luokissa alaspäin, joten lupaviranomaisten tulee olla äärimmäisen varovaisia haitta-ainepitoisuuksien päästöjä määrittäessään. Kalakantojen heikkeneminen tulisi saada pysähtymään ja selvittää syyt nykyisenkaltaiseen kehitykseen, ennen uusien kaivoslupien myöntämistä. Lähtökohtaisesti kaivannaisteollisuus ei paranna vesistöjen- tai kalakantojen tilaa eikä alkuperäisten kalakantojen tilaa tulee vaarantaa entisestään.

Vesistöalueen tärkeät alkuperäiset lohi- ja meritaimenkannat ovat jo nyt uhanalaisia lajeja ja niiden uhkakuvat tulevat merkittävästi lisääntymään kaivostoiminnan kasvaessa valtioiden rajalla virtaavassa Muonionjoessa. Punaisen kirjan uhanalaisuuden uhkatekijöinä mainitaan molempien lajien osalta muun muassa kaivannaistoiminta sekä kemialliset haittavaikutukset. Tornion-Muonionjoki on Itämeren altaan merkittävin lohen luontainen lisääntymis- ja poikastuotantoalue. Vaeltavan taimenen ja lohen lisäksi

alueen arvokaloihin kuuluvat myös harjus ja siika. Alueella luontaisesti esiintyvä Perämeren vaellussiika on myös luokiteltu erittäin uhanalaiseksi ja saalis on pienentynyt vuosi vuodelta.

Kalastuksellisen haitan kärsijöinä ovat jokivarren kuntalaiset, tuhannet alueelta virkistystä hakevat kalastajat ja matkailijat, Perämeren alueen kaupalliset kalastajat sekä erityisesti vesieliöt, joista voidaan mainita tärkeimpinä jo edellä mainitut taimen, merilohi ja muut vaelluskalat kuten siika. Näiden kalakantojen ympärille on muodostunut mittaamattoman arvokasta kulttuuria, jota ollaan osaltaan myös hakemassa Unescon aineettoman perinnön listalle. Näin ollen on ensiarvoisen tärkeää pitää huoli siitä, että jatkuvasta kaivosmineraalien tarpeesta huolimatta vesiympäristöt pidetään laadullisesti sen kaltaisena, että veden laatu pysyy erinomaisena ja ettei vedenlaatu missään olosuhteissa rajoita kalalajien elinkelpoisuutta. Tornion-Muonionjoen kalastus on suurelta osin järjestetty yhteislupana, jonka asiakasmäärä on n. 15 000 henkilöä vuosittain. Jo pelkästään tämä osoittaa alueen olevan keskeinen kalastuskohde, ja alueen elinvoimaiset kalakannat muodostavat selkeän vetovoimatekijän, jota hyödynnetään sekä paikallisten virkistäytymisessä ja kulttuurin harjoittamisessa että kalastus- ja luontomatkailussa. Kalastusmatkailu alueella kehittyy alati ja on täysin riippuvainen kalakannoista ja sitä kautta hyvästä vedenlaadusta, joka on edellytys vaatelioiden lajien alueella esiintymiselle.

Kaivoksen kuivatus- ja prosessivesien johtaminen Tornionjoen vesistöön aiheuttaa vedenlaadun heikkenemistä ja altistaa vesistöalueen ennakoimattomille kuormituksille ja päästöille. Koska ilmastoskenaarioiden mukaan sadanta tulee kasvamaan ja routa-aika lyhentymään, tulee myös huuhtoumat ja päästöt kasvamaan. Maankäytössä, kuten kaivoshankkeissa, tulee huomioida tulevaisuuden ennakoitujen muutokset ja varautua skenaarioiden mukaiseen nykyisestä poikkeavaan vesitalouteen. Koska kaivosvedet lasketaan Tornion-Muonionjoen vesistön yläosiin, kaivoksen vaikutukset ulottuvat koko matkan purkupisteestä aina Perämerelle saakka. Natura 2000 suojellun rajajoen merkittävät arvot ovat kalaston lisäksi myös sen virkistyskäytössä sekä paikallisella tasolla, että matkailullisesti. Uhka mahdollisesti hallitsemattomasta päästöstä ja jo pelkät mielikuvat kaivosteollisuudesta vesistöalueella laskee Tornionjoen vesistöalueen virkistysarvoa sekä heikentää joen kalastuksellista vetovoimaa, jonka eteen on tehty vuosia pitkäjänteistä työtä. Kaivoksen vaikutusalue on näin ollen hyvin laaja ja pahimmissa tapauksissa vaikuttaa koko joen ekosysteemiin kalojen ja muiden vesieliöiden elinympäristön laadun heikennyttä. Kalastus- ja luontomatkailun kehittymisen edellytyksenä on tae puhtaasta ympäristöstä sekä elinvoimaisista kalakannoista.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Eräpalveluiden kalastuksen erityisasiantuntija Markku Vierelä, Luontopalveluiden luonnonsuojelun erityisasiantuntija Annamari Kari sekä Kiinteistökehityksen kaivosalan johtava asiantuntija Jenni Hasa.

Lisätietoja lausunnosta antaa kaivosalan johtava asiantuntija Jenni Hasa (jenni.hasa@metsa.fi p. +358 40 4823961).

Juha S. Niemelä
Pääjohtaja
Metsähallitus

Originalhandlingens är elektroniskt underskriven.

Keneltä: "GTK KIRJAAMO" <kirjaamo@gtk.fi>
Lähetetty: torstai 22. kesäkuu 2023 11.01.32
Kenelle: "Syke Kirjaamo" <Kirjaamo@syke.fi>
Aihe: Lausuntopyyntö (SYKE/2023/995)

UMEÅ TINGSRÄTT
Domare 2:7

INKOM: 2023-08-25
MÅLNR: M 954-22
AKTBIL: 181

GTK kiittää mahdollisuudesta lausua Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamisen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä. GTK ei anna asiasta lausuntoa.

Kirjaamo

Geologian tutkimuskeskus GTK

gtk@gtk.fi

www.gtk.fi | [@GTK.fi](https://twitter.com/GTK.fi)

Geologian tutkimuskeskus tuottaa ratkaisuja kestävämpään kasvuun.

Maamme hyväksi. For Earth and for Us.

Panu Rantakokko

3.8.2023

Suomen ympäristökeskus SYKE
Laura Aitala-MartesuoUMEÅ TINGSRÄTT
Domare 2:7INKOM: 2023-08-25
MÅLNR: M 954-22
AKTBIL: 182

Viite: Lausuntopyyntöne 12.06.2023, SYKE/2023/995

Ympäristövaikutusten arviointiasiakirjat koskien Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista, Kiirunan kunta, Ruotsi

Tausta

Suomen ympäristökeskus SYKE on pyytänyt lausuntoa ympäristövaikutusten arviointiasiakirjoista koskien Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista (Kiiruna, Ruotsi). Pyyntö perustuu Suomen Ympäristöministeriön (YM) lähettämään kirjeeseen (24.11.2021, VN/25848/2021) Ruotsin ympäristösuojeluviranomaiselle (Naturvårdverket), jossa pyydetään suomenkielisiä käännöksiä Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista koskevista YVA-dokumenteista ja erityisesti hankkeen mahdollisista rajat ylittävistä vaikutuksista. YM listaa kirjeessään monia spesifejä huolenaiheita, kuten riskinarviointi ja varautuminen teknisistä tai sään ääri-ilmiöistä johtuviin poikkeustilanteisiin. Kirjeessä pyydetään myös arviota hankkeen merkityksestä Suomen ja Ruotsin Lapin rajaseutujen lukuisten kaivoshankkeiden kumulatiivisesta kuormituksesta Muonio- ja Torniojokeen.

Koska lyhin etäisyys Kiirunasta Suomen puolelle on linnuntietäkin yli 100 km ja maanteitse etäisyys lähimpiin kuntakeskuksiin (Kolari ja Muonio) on yli 200 km, kaivoksen merkittävät ympäristö- ja teveysvaikutukset voivat kulkeutua Suomen puolelle vain Tornionjokea myöten.

Keskeisimmät dokumentit koskien kaivoksen toimintaa ja mahdollisia rajat ylittäviä riskejä

Kaivostoiminnalle tyypilliseen tapaan SYKE:lle luovutettuja asiakirjoja on useita kymmeniä, mutta näistä on käännetty suomeksi vain kourallinen. Päädokumentti ”YMPÄRISTÖ-VAIKUTUSTEN ARVIOINTI – Ympäristökaaren mukainen lupahakemus, joka koskee kaivostoiminnan aloittamista uudelleen” avaa laajasti hankkeen taustaa ja oletettuja ympäristövaikutuksia, mutta rajaa tarkastelun verraten lähelle kaivosaluetta ja lähes yksinomaan Ruotsin puolelle rajaa. Dokumentissa ”Liite B5 Vaikutus Viscaria-kaivoksen purkuvesistöihin – nykyisin ja haetussa toiminnassa” on arvioitu laajasti eri toimintaskenaarioiden päästöjä lähialueille ja lyhyesti myös hankkeen kumulatiivisia vaikutuksia Tornionjokeen. Tärkeimmät toiminnasta vapautuvat haitta-aineet ovat tietyt raskasmetallit (Co, Cu, U, Zn) sekä sulfaatti ja kloridi. Alla on otettu Liite B5 Taulukosta 51 leike; jossa on esitetty em. haitta-aineiden **lisääntyminen** lähellä kaivosta olevassa Ruotsin puolella sijaitsevassa osassa Tornionjokea. Taulukkoon liittyvässä tekstissä todetaan, että ”...laskelma esittää todennäköisesti liiallisia pitoisuuksia, koska siinä ei ole otettu huomioon, että reitin varrella päästössä Tornionjokeen tapahtuu kiinnittymistä. Tulokset osoittavat konservatiivisesta laskentaesimerkistä huolimatta, että pitoisuuksien lisääntymiset Tornionjoessa ovat hyvin pieniä.”

Panu Rantakokko

3.8.2023

Taulukko 51. Tornionjoen aineiden pitoisuuden lisääntyminen Rautasjoesta alavirtaan on laskettu Vakojauren luusuassa, haetun toiminnan normaalin vuoden aikana skenaariossa 2.

	Co µg/l	Cu µg/l	U µg/l	Zn µg/l	SO ₄ mg/l	Cl mg/l
Haetun toiminnan yhteydessä tapahtuva arvioitu lisääntyminen	0,002	0,007	0,003	0,023	0,24	0,002

Rajan ylittävistä vaikutuksista on laadittu dokumentti ”Liite B.22. TÄYDENTÄVÄ MUISTIO, RAJAT YLITTÄVÄ VAIKUTUS”, jonka Taulukon 1 (alla) mukaan uraanin ja sinkin keskimääräiset pitoisuuksien **lisäykset** Muonionjoen kohdalla ovat vielä huomattavasti Rautasjoesta alavirtaan laskettuja pitoisuuden lisäyksiä pienempiä, vaikka pitoisuudet on laskettu puhdistamattoman veden valutukselle.

Taulukko 1. Keskimääräiset pitoisuuksien lisäykset [µg/l] alavirran purkuvesistöissä puhdistamattoman veden suurimman valutuksen yhteydessä.

Aine	Uraani (U)	Sinkki (Zn)
Lähtevä maks.pitoisuus	9,4	82
Pahtajoki	0,17	1,5
Rautasjoki	0,0019	0,034
Tornionjoki Rautasjoen kohdalla	0,0007	0,0003
Tornionjoki Muonionjoen kohdalla	0,0001*	0,0045*
Tornionjoki Haaparannassa	0,0001	0,0040
raportointiraja	0,01	0,1
MKN	0,17 + tausta	5,5 + tausta

*89 ja 22 kertaa alle raportointirajan, 2132 ja 1215 kertaa alle MKN

Liite B.22 Taulukko 2 mukaan (alla) Uraanin pitoisuus 0,10 µg/L Muonionjoen kohdalla vastaa lähinnä joen taustapitoisuutta päätellen siitä, että pitoisuus ei enää alavirtaan muutu.

Taulukko 2. Uraanin ja sinkin vuosikeskiarvopitoisuudet [µg/l] alavirran purkuvesistöissä normaalin toiminnan aikana puhdistuksella, jossa puhdistusasteen oletus on konservatiivinen.

Aine	U [µg/l]	Zn [µg/l]
Lähtevä maks.pitoisuus	2,5	5
Pahtajoki*	0,80	3,9
Rautasjoki**	0,14	2,6
Tornionjoki Rautasjoen kohdalla	0,13	2,6
Tornionjoki Muoniojoen kohdalla	0,10	2,4
Tornionjoki Haaparannassa	0,10	2,4

*Nykyinen vuosikeskipitoisuus on 2,1 ja 7,2 µg/l uraanille ja sinkille.

** Nykyinen vuosikeskipitoisuus on 0,42 ja 2,69 µg/l uraanille ja sinkille.

Panu Rantakokko

3.8.2023

Arvioitu pitoisuuden lisäys Muonionjoessa on siis vain 1/1000 joen taustapitoisuudesta, eli huomattavasti pienempi kuin uraanin vesipitoisuuden mittaamiseen liittyvä epävarmuus. YVA-arvion laskelmien mukaan jopa konservatiivisesti oletetuilla puhdistusasteilla suurimmat kaivosalueelta lähtevät pitoisuudet ovat alemmat kuin mitä nykyisin vuotaa kaivosalueelta. Arvion mukaan pitoisuudet siis alenevat Pahtajoessa ja alavirran purkuvesistöissä toiminnan aloittamisen yhteydessä käynnistyvän puhdistamon ansiosta. Arviossa todetaan myös, että toisinaan tapahtuvan puhdistamattoman veden valutus ei nosta keskipitoisuuksia Pahtajoessa, koska tämä tapahtuu suurien virtaamien jaksoina (tulva-ajat), jolloin virtaama on keskimäärin vähintään 4 kertaa suurempi kuin vuotuinen keskiarvo, mistä syystä negatiivista kumulatiivista vaikutusta ei ole Rautasjokeen eikä Tornionjoen mihinkään osaan. Pitoisuuksien marginaalisen nousun takia toiminnasta havaittavia kalastovaikutuksiakaan ei ole odotettavissa.

Mallinnetussa worst-case patomurtumassa uraanin ja sinkin pitoisuudet nousevat tilapäisesti Muonionjoessa muutaman päivän ajaksi arvosta 0,10 µg/l arvoon 0,29 µg/l (ympäristölaatuunormi 0,27 µg/l uraania). Vastaavasti sinkkipitoisuuden ei arvioida ylittävän arvoa 3 µg/l (arviointiperuste (5,5 µg/l)).

Edellä kuvatuista yhdisteistä vain uraanille on asetettu talousveden raja-arvo 30 µg/L, mikä on siis 100 kertaa suurempi kuin patomurtuman yhteydessä arvioitu pitoisuuden hetkellinen lisääntyminen Muonionjoessa. Suunnitellulla toiminnalla ei siis voida olettaa olevan vaikutusta ihmisen terveyteen Suomen puolella vaikka normaalitoiminnan tai onnettomuustilanteen päästöt olisivat selvästi toimitetuissa dokumenteissa arvioituja suurempia.

Johtaja, pääjohtajan sijaisena

Mika Salminen

Johtaja

Otto Helve

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 3 pages before this page

Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

Originalhandlingen är elektroniskt underskriven.

authority to sign

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende

Lausunto

07.08.2023

LAPELY/3106/2021

UMEÅ TINGSRÄTT
Domare 2:7

INKOM: 2023-08-25
MÅLNR: M 954-22
AKTBIL: 183

Asia: SYKE/2023/995

Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiasiakirjoista koskien Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamista, Kiirunan kunta, Ruotsi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Lausuntopyyntö 12.6.2023, SYKE/2023/995

Ruotsin Viscarian kaivoshankkeen uudelleenavaamisen ympäristövaikutusten arviointiasiakirjat

Suomen ympäristökeskus on vastaanottanut Ruotsin ympäristöviranomaiselta (Naturvårdsverket) Espoon sopimuksen (YK:n Euroopan talouskomission sopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista E/ECE/1250, SopS 67/1997) mukaiset ympäristövaikutusten arviointiasiakirjat, jotka koskevat kaivostoiminnan jatkamista Viscarian kaivoksella Kiirunan kunnassa, Norrbottenin läänissä. Hankkeesta vastaavana toimii Copperstone Viscaria AB. Suomen ympäristökeskus pyytää asiassa Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (jäljempänä ELY-keskus) lausuntoa asiakirjoista. Palautteessa tulisi erityisesti keskittyä hankkeen todennäköisesti merkittäviin rajat ylittäviin ympäristövaikutuksiin, jotka voivat vaikuttaa Suomeen.

ELY-keskuksen aiempi lausunto ja rajajokisopimuksen soveltaminen

ELY-keskus on aiemmin 10.11.2021 antanut ympäristöministeriölle lausunnon Suomen tarpeesta osallistua Viscarian kaivoshankkeen arviointimenettelyyn. Tällöin ELY-keskus nähnyt Suomen osallistumisen tarpeelliseksi sen varmistamiseksi, etteivät vesipäästön kautta Suomeen kohdistuvat vaikutukset ole todennäköisesti merkittäviä. Vaikutukset voisivat kohdistua Tornionjoen ekologiseen tai kemialliseen tilaan, Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalue -Natura 2000 -alueen (FI 1301912, SAC) suojeluperusteisiin ja Tornionjoen vesistöalueen kalakantoihin. Kaivoksen etäisyys Tornionjoesta on noin 20 km ja edelleen Tornionjoen ja Muonionjoen yhtymäkohtaan Suomessa noin 210 km.

Hankkeesta vastaava on sittemmin keväällä 2022 jättänyt Ruotsin lupaviranomaisena toimivalle maa- ja ympäristötuomioistuimelle ympäristökaaren mukaisen lupahakemuksen kaivostoiminnan jatkamiseksi Viscarian kaivoksella. Maa- ja ympäristötuomioistuin on 12.5.2023 ilmoittanut Ruotsin ja Suomen välisen rajajokisopimuksen mukaisena Suomen yleisen edun valvojana toimivalle Lapin ELY-keskukselle, ettei Viscarian kaivostoiminta voi aiheuttaa sellaista rajat ylittävää vaikutusta veden tilaan tai sen hyödyntämiseen tavalla, että lupakäsittelyyn olisi sovellettava rajajokisopimuksen 15 - 18 artiklaa. Maa- ja ympäristötuomioistuimen arvio perustuu ympäristövaikutusten arviointiin ja lupahakemusasiakirjojen täydennyksiin.

Suomeen kohdistuvat ympäristövaikutukset

Suomen ympäristökeskukselle toimitetuissa ympäristövaikutusten asiakirjoissa on tarkennettu Viscarian kaivoksen uudelleen avaamista koskevaa hankesuunnitelmaa monilta osin. Asiakirjoissa on kuvattu tarkemmin mm. hankkeen elinkaaren aikana muodostuvien vesien laatua ja määrää, niiden purkamista vesistöön ja vesistövaikutusten eri lieventämistoimia. Lisäksi asiakirjoissa on arvioitu vedenlaatuvaikutuksia lähialueen vesistöihin perustuen hydrologiseen malliin. Rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia yksilöidään täydentävässä muistiossa.

Kaivoksen purkuvesien leviämismallin mukaan vesipäästön sekoittuminen tapahtuu Tornionjokeen laskevassa Rautasjoessa. Päästön ei arvioida heikentävän vesienhoidon ekologisen tilan laatutekijöitä tai kemiallista tilaa vaikutusalueella. Tornionjoen veteen aiheutuvat teoreettiset pitoisuuslisäykset olisivat konservatiivisen arvion mukaan hyvin pieniä ja siten rajat ylittävät vesistövaikutukset olisivat poissuljettavia.

Tornionjoki on Natura-alueita myös Ruotsissa. Tornionjoen edustamaan luontotyyppiin Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit (3210) ei arvion mukaan kohdistu merkittävien heikentävien vaikutusten riskiä. Vesistövaikutusten paikallisuuden vuoksi hankkeella ei myöskään arvioida olevan rajat ylittäviä vaikutuksia Natura-alueisiin.

Rajat ylittäviä vaikutuksia koskevassa täydentävässä muistiossa on arvioitu, että kaivoksen rikastushiekka-altaan patovauriosta voisi aiheutua rajat ylittäviä vesistövaikutuksia. Patovaurion toteutumistodennäköisyys on kuitenkin arvioitu äärimmäisen pieneksi.

ELY-keskus arvioi ympäristövaikutusten arviointiasiakirjojen pohjalta, ettei Viscarian kaivoshankkeesta aiheudu todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, jotka ulottuisivat Suomeen saakka.

ELY-keskus pitää kuitenkin tärkeänä, että hankkeen toteuttamisessa kiinnitetään erityistä huomiota vesistövaikutuksien lieventämistoimiin ja seurantaan. Hankkeesta vastaavan on hyvä varmentaa riittävä vesien varastointikapasiteetti poikkeuksellisissa sadanta- ja valuntatilanteissa sekä suunniteltujen purkuvesien käsittelymenetelmien toimivuus ja riittävyys. Lisäksi hankkeen seurannan tulisi olla säännöllistä ja kattavaa. Seurannan tulisi ulottua myös odotetun vaikutusalueen ulkopuolelle, jotta vaikutuksen toteutuminen arvioidussa laajuudessa voidaan varmistaa. Vesistövaikutusten arvioinnissa on hyvin vähän huomioitu vedenlaatumuutosten biologisia vaikutuksia, joita voi seurata esimerkiksi ravinne- tai suolakuormituksesta ja eri haitta-aineiden yhteisvaikutuksesta. Seurannassa voitaisiin erikseen tarkastella päästön vaikutusta Tornionjoen vesistöalueen vaelluskalakantoihin eri toimintavaiheissa sekä poikkeustilanteissa, kuten patomurtuman sattuessa.

Asiakirjan valmistelu ja hyväksyminen

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet allekirjoittaneiden lisäksi biologi Jukka Ylikörkkö luontoympäristöyksiköstä ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta sekä kalastusbiologi Heikki Laitala elinkeinot, työvoima ja osaaminen -vastuualueelta.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Lausunnon esittelijänä on ylitarkastaja Anna-Leena Pitsinki ja ratkaisijana yksikön päällikkö Leena Ruokanen.

Pitsinki Anna
Lapin ELY-keskus